

එක්සිය විසිපස් වසරක
පියසටහන්

(පුරාවිද්‍යා ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය)

පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
සංස්කෘතික කටයුතු රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය
2015

එක්සිය විසිපස් වසරක පියසටහන් (පුරාවිද්‍යා ශාස්ත්‍රීය ලිපි සංග්‍රහය)

© ප්‍රකාශනය	: පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
ප්‍රථම මුද්‍රණය	: 2015
ISBN	: 978-955-9159-96-4
කවරයේ ඡායාරූපය	: අභයගිරි ස්තූප කැණීම් මගින් අනාවරණය වූ බෝධිසත්ත්ව රුව සහිත ඵලකය
කංවුකය සහ පරිගනක පිටුසැකසුම	: කුසිත හේරත්, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල
මුද්‍රණය	: පින්ට් ඇන්ඩ් පින්ට් ග්‍රැෆික්ස් ප්‍රයිවට් ලිමිටඩ් අංක 6, ශ්‍රී බෝධිරාජ මාවත, මාලිගාවත්ත, කොළඹ 10.

මෙහි පළ වන ලිපි පිළිබඳ වගකීම ඒ ඒ ලිපිවල කතෘවරුන්ට පැවරෙන බව
කරුණාවෙන් සැලකුව මනාය.

07. ආචාර්ය ඩී.කේ. ජයරත්න.

- ජේරාදණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංගයේ ආචාර්ය,
- ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යාඥයින්ගේ සභාවේ අධි සමාජික.

08. ආචාර්ය ආර්.එම්.එම්. චන්ද්‍රරත්න.

- ජේරාදණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංගයේ පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය,
- ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යාඥයින්ගේ සභාවේ අධි සමාජික.

09. ආචාර්ය කුසිත මෙන්ඩිස්.

- ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලයේ, පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංගයේ පුරාවිද්‍යා පිළිබඳ ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය,
- ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යාඥයන්ගේ සභාවේ සමාජික,

10. නුවන් අබේවර්ධන.

- ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලයේ, පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංගයේ පුරාවිද්‍යා පිළිබඳ කථිකාචාර්ය,
- ශ්‍රී ලංකා පුරාවිද්‍යාඥයන්ගේ සභාවේ සමාජික.

11. **Dr: Nimal Perera.**

- Former Deputy Director General,
Department of Archaeology, Sri Lanka
- Member of Sri Lanka Council of Archaeologist's

12. **Prof: Jinadasa Katupotha.**

- Emeritus Professor, Department of Geography
University of Sri Jaywardenepura,
Nugegoda, Sri Lanka

13. **Dr: Rathnasiri Premathilke.**

- Senior Lecture, Postgraduate Institute of Archaeology,
University of Kelaniya.
- Member of Sri Lanka Council of Archaeologist's

14. **Dr: Priyantha Jayasingha.**

- Member of Sri Lanka Council of Archaeologist's
- Visiting Lecturer, Department of Ceramics, University of
Visual and Performing Arts in Colombo.

15. **Kusumsiri Kodituwakku.**

- Musium Keeper, Central Cultural Fund, Sigiriya Project,
- Visiting Lecturer, Department of Archaeology &
Heritage Management, University of Rajarata, Sri Lanka.

පුරාණ අනුරාධපුර ශිල්ප තාක්ෂණ කටයුතු හා සම්පත් පරිහරණය

ආචාර්ය කුසිත මැන්දිස්

ප්‍රවේශය

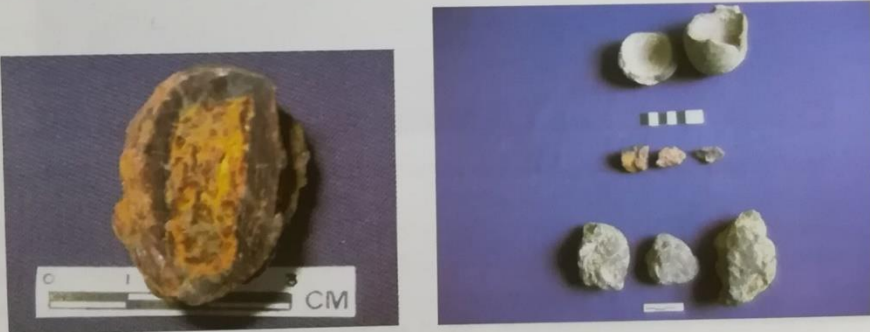
අනුරාධපුරය ශ්‍රී ලංකාවේ තාක්ෂණික සංස්කෘතික අවධි (Techno cultural period) ගණනාවක් අඛණ්ඩ ලෙස දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ක්‍රියාත්මක වූ ප්‍රදේශයකි. එම නිසා ම ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතියේ තිඹිරිගෙය ලෙස අනුරාධපුරය හැඳින්විය හැකි යි. තාක්ෂණික සංස්කෘතික අවධි ගණනාවක් අඛණ්ඩ ලෙස අනුරාධපුරය ඇසුරෙන් ක්‍රියාත්මක වීම නිසා මෙම ප්‍රදේශයේ විවිධ ශිල්ප කටයුතු රාශියක් සිදුවී තිබෙන අතර මෙම රටනය මගින් සාකච්ඡාවට බඳුන් කරනු ලබන්නේ අනුරාධපුරය ඇසුරෙන් පුරාතන අවධිවල ක්‍රියාත්මක ව ඇති ලෝහ කර්මාන්තය, නිම් පබළු කර්මාන්තය, හා දළ ආශ්‍රිත නිර්මාණ කාර්යයන් හා එහි තාක්ෂණික පියවරයන් පිළිබඳ ව යි. මේ සඳහා අනුරාධපුර ඇසුරෙන් මෙතෙක් සිදුකොට ඇති පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණයන්හි තොරතුරු සමුදායක් මෙම ලිපිය රචනා කිරීම සඳහා අදාළ කර ගෙන තිබේ.

අනුරාධපුර ලෝහ තාක්ෂණ කටයුතු හා සම්පත් පරිහරණය

වසර සියයකට වඩා වැඩි කාලයක් තිස්සේ අනුරාධපුරය ඇසුරෙන් සිදුකොට ඇති පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණ අනුව උතුරු මැද පළාතේ ආරම්භක ජනාවාස පිහිටුවා ගනු ලබන්නේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික මධ්‍ය ශිලා මානවයා විසිනි. අදින් අවු 5900කට පූර්ව (ක්‍රි. පූ. 3900) දී මෙම මානවයා විසින් අනුරාධපුර ඇතුළුපුරයේ මුල් ම මානව ජනාවාස පිහිටුවා ගත් බව විකිරණ මාන දින නියම කිරීම ඔස්සේ ලබා ගත් කාලානුක්‍රමයන් මගින් සිරාන් දැරණියගල තහවුරු කොට තිබේ (Deraniyagala 1992:718). දඩයම හා හා එකතු කිරීමේ ආර්ථිකයක් (Hunting and gathering) පවත්වා ගෙන යනු ලැබූ මෙම ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයාගේ තාක්ෂණය සීමිත වූ අතර ඔහු අනුරාධපුර ප්‍රදේශයේ විවිධ ස්ථානවල තම වාසස්ථාන පිහිටුවා ගනු ලැබූ බවට තොරතුරු වෙස්සගිරිය, ජේතවනය, ආදී ස්ථාන ඇසුරින් සිදුකරනු ලැබූ කැනීම්වලදී හඳුනාගෙන ඇත (මැන්දිස් 2009 14-17). අනුරාධපුරය ඇසුරින් තාක්ෂණයේ සුවිශේෂ වෙනස්කම් සිදුවීම හඳුනාගත හැකි වන්නේ අනුරාධපුරය ඇසුරින් මිත්පසු කළුළු බහිනු ලබන මූල ඓතිහාසික (Proto) සංස්කෘතිය තුළිනි. විශේෂයෙන් ම මෙම සංස්කෘතික අවධිය තුළින් ලෝහ තාක්ෂණය හා එම ලෝහය පරිහරණය කිරීම පිළිබඳ සාධක විශාල ප්‍රමාණයක් හඳුනාගත හැකි අතර ඊට අමතර ව නිම් පබළු නිෂ්පාදනය ආදී වූ ශිල්ප කටයුතු පිළිබඳ ව ද සාධක හඳුනාගැනීමට අවකාශ සැලසේ. අනුරාධපුරය ඇසුරින් පූර්ව ඓතිහාසික සංස්කෘතිය පැරණි නගරයේ පමණක් නොව එහි උතුරු දෙසින් බටහිරින් හා නැගෙනහිර දෙසින් මෙන් ම දකුණු දෙසින් ස්ථාන ගත ව තිබූ බව හඳුනාගත හැකිවේ. විකිරණ මාන දින නියමකිරීම් අනුව ක්‍රි. පූ. 950 දී පමණ මෙම සංස්කෘතිය ඇතුළුපුරයේ ස්ථාන ගත වී ඇත්තේ මධ්‍යශිලා මානව ජනාවාස හමුවන පාංශු ස්තරය මතිනි (Deraniyagala 1992:709). නමුත් අනුරාධපුර ඇතුළුනගරයේ නැගෙනහිර පර්යන්තයේ පිහිටන මධ්‍යම යාන්මය නිම්නය ආශ්‍රිත ව මෙම සංස්කෘතිය ක්‍රි. පූ. 490 දී පමණ දී ස්ථානගත වී තිබේ (දිසානායක රංජිත් සමග සිදුකල සාකච්ඡාව 2015). එසේ ම තන්ත්‍රිමලය ආසන්නයේ ඇති සියඹලාගස්වැව ප්‍රදේශය තුළින් හමුවන සුසාන ද මෙම කාල පරාසයට අයත් වීමට ඉඩ ඇතැයි උපකල්පනය කලහැකි අතර සාර්ව භූමි කලාපයක් තුළ ස්ථානගත වන මෙම මූල ඓතිහාසික තාක්ෂණික සංස්කෘතික අවධියේ ප්‍රජාව අදාළ භූමි ඇසුරින් පැලපදියම් වීමට පාදක වූ කරුණු විමර්ශනය

කර බැලීම ද ඉතාම වැදගත් වේ. විශේෂයෙන් ම අනුරාධපුර නගරයෙන් නැනෙගිර කලාපය ස්වාභාවික බනිජ වර්ග රාශියකින් සමන්විත භූ කලාපයක් වන්නේ විජයානු ශ්‍රේණිය හා උස්බිම් ශ්‍රේණියට අයත් අන්තර් භූ කලාපයේ පිහිටන බැවිනි. එම ප්‍රදේශ ඇසුරින් සිදුකර තිබෙන භූ විද්‍යා සමීක්ෂණ වලට අනුව සේරුවිල, කුසලාන්කන්ද, කවුඩුපොතාණ, මොව්ටයාන්කලු යන ප්‍රදේශ ආශ්‍රිත ව තඹ, යකඩ, මයිකා ආදිය ස්ථාන ගත ව තිබේ (Cooray 1984:167,178-224;Jayawardana 1982:135-138).

මෙම බනිජ ඇසුරින් මූල ඓතිහාසික ප්‍රජාව විසින් වැඩිපුර ආකර්ශනය කරනු ලැබූ බනිජ වර්ගය වී ඇත්තේ මැග්නෙසිටිය පස් ය. මෙම බනිජ වර්ගය නැනෙගිර පළාතේ සේරුවිල ප්‍රදේශයේ දී පොළව මතුපිටින් හඳුනාගත හැකි ය (Cooray 1984:212;Senavirathne 1995:116). භූ විද්‍යා සමීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සේරුවිල තඹ නිධිය ආශ්‍රිත ව සිදුකරනු ලැබූ පර්යේෂණවල දී එහි ටොන් මිලියන 07ක පමණ මැග්නෙසිටිය තඹ අන්තර්ගත ව ඇති බව හඳුනාගෙන තිබේ (Senavirathne 1995:117). මෙම නිධියේ ඇති ලෝහ පස් අනුරාධපුරයට ක්‍රි. පූ. 6 වන සියවසට පමණ පෙර සිට ආයාත කොට ඇති බව සුදුර්ගත් සෙනෙවිරත්න පෙන්වා දී ඇත (Senavirathne 1992:04). විශේෂයෙන් ම අනුරාධපුර ඇතුළු පුරයේ 3A සහ 3B ස්තර වලින් හමුවූ වූ ලෝහ බොර (Slag) හා ලෝහ මෙවලම් ආශ්‍රිත ව සිදුකරනු ලැබූ සුක්ෂම රසායනික මූලධර්ම විශ්ලේෂණයට අනුව එම අමුද්‍රව්‍ය සේරුවිල තඹ නිධියේ ලෝහ අමුද්‍රව්‍ය වලට සමාන බව තහවුරු කොට තිබේ (Senavirathne 1995:123).

අනුරාධපුර ඇතුළු පුරයේ මූල ඓතිහාසික ජනාවාස ස්ථරවලින් හමුවන ලෝහ මෙවලම් හා අමුද්‍රව්‍ය

එසේ ම මධ්‍ය යාන්තමය නිම්නයේ ගුරුගල්ලින්, වඩිගවැව ආදී පුරාවිද්‍යා ස්ථානයන්හි පිහිටන මූල ඓතිහාසික සුසාන කුළින් තඹවලින් කරන ලද නිර්මාණ හමු වී ඇති බව රාජාද සිල්වා පෙන්වා දී ඇත (Raja De Silva 1970 in Senavirathne 2007:150). එසේ ම තවත් මූල ඓතිහාසික සුසාන භූමියක් වන තම්මැන්නාගොඩැල්ල ආශ්‍රිත ව ඉතා මෑත දී සිදුකරනු ලැබූ කැනීමවල දී ද තඹ, හා රන් ආශ්‍රිත නිර්මාණ හමු වූ බව රංජිත් දිසානායක ප්‍රකාශ කොට ඇත (මනමේන්ද්‍රආරච්චි, 2014:217). මේ අනුව ලෝහ සම්පත් අත්පත් කරගැනීම හා ඒවා පරිහරණය කිරීම සම්බන්ධ තොරතුරු රාශියක් සේරුවිල සිට අනුරාධපුරය දක්වා වූ කලාපය ඇසුරින් හඳුනාගත හැකි ය. එසේ ම අනුරාධපුර නගරය වටා ද මේ යුගයේ ලෝහ කර්මාන්තය ආශ්‍රිත තොරතුරු රාශියක් ලැබී තිබේ. ජේතවන විහාර භූමියේ සිදුකර ඇති JSWMP 2001;2002, JSWMP 2003;2004, JSOWP 2003; ජේතවන විහාර භූමියේ සිදුකර ඇති JSP 96 කැනීමේදී ද ලෝහ උණුකිරීමට භාවිතා කරන ලද කෝව, උදුන්, හා යන කැනීම් වලදී හා JSP 96 කැනීමේදී ද ලෝහ උණුකිරීමට භාවිතා කරන ලද කෝව, උදුන්, හා යන ලෝහබොර විශාල ප්‍රමාණයක් ලැබී තිබේ (මැන්දිස් 2010:264). එසේ ම JRP 2009 JSOWP 2013

ස්ථාන නාම යටතේ ජේතවන ස්තූප බටහිර පිවිසුම ආසන්නයේ සිදුකල කැනීම්වලදී ද ලෝහ උණුකිරීමට භාවිත කෝව හා යබොර විශාල ප්‍රමාණයක් ලැබී තිබේ. මේවා ප්‍රාග් ජේතවන අවධියට අයත්වන අතර මෙම ලෝහ සම්බන්ධ සාධක හමුවන ස්තර ඇසුරින් කාල රක්ත වර්ණ මැටි බඳුන් (BRW) හමුවී තිබේ. ඒ අනුව එම ස්තර බොහෝ විට මූල ඓතිහාසික අවධීන්ට අයත් ස්තර විය හැකිබව උපකල්පනය කල හැකි බැවින් අදාල ලෝහ සම්බන්ධ සාධක ද එම කාලයට අයත් විය හැකි ය.

ප්‍රාග් ජේතවන ජනාවාස ස්තරවලින් හමුවන ලෝකුරු කම්හලක්

පුරාණ අනුරාධපුර නගරය දකුණු දෙසින් පිහිටි වෙස්සගිරිය පුරාවිද්‍යා භූමියේ VGHL Ex 02 කැනීම් තුළින් ද කාල රක්ත වර්ණ මැටි මෙවලම් හමුවන ස්තර තුළින් කෝව හා යබොර ලැබී තිබේ. ඒ අනුව තඹ හා යකඩ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය මහා පරිමාණ ආකාරයෙන් අනුරාධපුර නගරයේ හා ඉන් පිටත පර්යන්ත ප්‍රදේශයේ සිදු වී තිබෙන ආකාරය හඳුනාගත හැකි අතර මූල ඓතිහාසික අවධියේ කලඑළි බහින ලෝහ කාර්මික ක්‍රියාවලිය විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යතාවයකින් යුක්ත ව මිත්පසු ව අනුරාධපුරය ඇසුරින් හඳුනාගත හැක්කේ මුල් ඓතිහාසික අවධිය තුළිනි (Early historic Period 300BC - 100AD). විශේෂයෙන් ම අනුරාධපුර නගරයෙන් නැගෙනහිර කලාපයේ හමුවන මුල් ඓතිහාසික ශිලා ලිපි ගණනාවක පරුමක තබර (IC Vol.i. No. 319) තඹකර(තඹකරු) තොපෂ (බෙලෙක්කරු) (*Ibid*; No350,351,370) කබර (යකඩකරු) (*Ibid*; No 161) කබරගම (යකඩකරුවන්ගේ ගම) (Nicolas vol.ii 80;No 06) කබර වැව යකඩකරුවන් හැඳු වැව (Uduwara 1991: 218) සඳහන් වී තිබීම මගින් අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ නැගෙනහිර කලාපය ලෝහ තාක්ෂණයේ විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යතාවය ප්‍රගුණ කරන ලද පිරිස් විසූ කලාපයක් බව ද තහවුරු වේ. එසේ ම මහාවංසයේ ද සඳහන් වන ආකාරයට දුටු ගාමිණී රාජයාගේ දී තම්බපිටිය ග්‍රාම වාසීන් තම්බලෝහ බීජ අමුද්‍රව්‍ය ලෙස අනුරාධපුරයට ලබා දුන්බව පෙන්වා දී ඇත (MV. xxviii:16-18). ඒ අනුව ලෝහ කාර්මිකයන්ගේ විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යතාවයන් මෙම අවධියේ කළඑළි බැස ඇති බව එම පුරාවිද්‍යා සාධක තුළින් පැහැදිලි වේ. මුල් ඓතිහාසික අවධියේ ඇතිවන මෙම

තත්ත්වය අනුරාධපුර නගරයේ ප්‍රධාන වාණිජමය මධ්‍යයක් බවට පත් වීමට බලපා ඇති බව පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි. ව. 350 ට අයත් ලබුඇටබැදිගල ශිලා ලිපියේ අනුරාධපුර නගරයේ නැගෙනහිර පස ක්‍රියාත්මක වූ වෙළෙඳපොළ මහා තබක නිගම (තඹකරුවන්ගේ වෙළෙඳපොළ (Ez vol;iii: 247-250)වශයෙන් හඳුන්වා ඇති බැවිනි. එම විශේෂීකරණය මගින් ම නැගෙනහිර වෙළෙඳපොළ තඹ භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමට වෙන් කිරීම තුළ එම කාලය වන විට එම කර්මාන්තයේ ප්‍රවලිතවීම හඳුනාගත හැකි ය. මේ ආකාරයට අනුරාධපුරය ඇසුරින් පුරාණයේ දී මහා පරිමාණ කර්මාන්තයක් ලෙස ලෝහ කර්මාන්තය ක්‍රියාත්මක වූ බව පැහැදිලි වන අතර ලෝහ නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය සම්පත් පිහිටි කලාපය දක්වා විධිමත් පරිවහණයක් සිදුවීමට සුදුසු මාර්ග පද්ධතියක් ද අනුරාධපුර නගරයේ සිට නැගෙනහිර දක්වා පැවැති බව මල්වතුමය, කනදරාමය, යාන්මය හරහා සේරුවිලට වැටී ඇති පුරාණ ගල් පාලම් මගින් මැනවින් පැහැදිලි වේ. මෙම තත්ත්වය මධ්‍ය ඓතිහාසික අවධිය තුළදී ද තව දුරටත් කළුඵල බැස තිබූ බව අභ්‍යගිරි විහාරය ආශ්‍රිත ව හමු වී ඇති ලෝහ කර්මාන්ත කාර්මික කටයුතු වලින් වැඩි දුරටත් පැහැදිලි වේ.

නිමි පබළු කර්මාන්තය හා තාක්ෂණය

පුරාණ අනුරාධපුරය ඇසුරින් නිමිපබළු නිෂ්පාදන කර්මාන්තය සම්බන්ධ ආදිත ම තොරතුරු හඳුනාගත හැකි වන්නේ මූල ඓතිහාසික යුගයෙනි. AG69 3B ස්තරය ඇසුරින් කානීලියන් පාෂාණය උපයෝගී කොටගෙන පබළු නිෂ්පාදනය කර ඇති බව හඳුනාගෙන තිබේ (Deraniyagala 1972 : 13). මූල ඓතිහාසික අවධියේ නමුදුකාර වස්තුවක් ලෙස සැලකූ මෙම පාෂාණය ශ්‍රී ලංකාවෙන් හමු නොවන බව පාකර් පෙන්වා දී ඇත (Parker: 1885:85). එ බැවින් ඉන්දියාවේ ගුජරාට් හා ගුන්තූර් ප්‍රදේශවලින් මෙම බණිජය මෙ රටට ආනයනය කරන්නට ඇතිබව විශ්වාස කරනු ලැබේ (Weeler 1946 : 123). AG 69 කැනීමෙන් හමු වූ කානීලියන් පාෂාණ පතුරු මගින් ඇතුළු පුරයේ කානීලියන් පබළු නිෂ්පාදනය කරන්නට ඇතැයි විශ්වාස කරනු ලැබේ (Deraniyagala: 1972: 13). අනුරාධපුරය ඇසුරින් කානීලියන් පබළු නිෂ්පාදනයට අදාල තොරතුරු විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රාග් ජේතවන ස්තර ඇසුරින් ද වාර්තා වී ඇත. JSP 2000, JBOP 2005, JSWMP 2003 කැනීම්වලින් මේ සම්බන්ධ තොරතුරු හඳුනාගත හැකි අතර එහි වැදගත් ම කාරණය වන්නේ නිමි පබළු නිෂ්පාදනයේ තාක්ෂණික පියවරයන් හඳුනාගත හැකි වීමයි. එම පියවරයන් අතර,

- පබළුවේ මූලික හැඩය ලබා ගත් අවස්ථාව
- හැඩය ලබා ගැනීමේ දී ඉවත්කල පතුරු
- ඔපකල එහෙත් සිදුරු නොවිදින ලද පබළු
- ඔපකල සිදුරු විදින ලද සම්පූර්ණ පබළු

පබළු වශයෙන් පියවරයන් රාශියක් හමු වී තිබේ (මල්කාන්ති : 2008). මීට අමතරව දේශීය වානිජ පාෂාණ වන රබන, ඇමතෙස්ත, තිරුවාන, වැනි බනිජ ද්‍රව්‍යයන් රාශියක් ද මේ ආකාරයට ම පබළු නිෂ්පාදනය කිරීමට භාවිතා කර තිබේ. බනිජවලට අමතර ව විදුරු අමුද්‍රව්‍ය භාවිතකොට පබළු නිෂ්පාදනය කිරීමේ කාර්යයන් ද අභ්‍යගිරිය, ජේතවනය, ඇතුළු පුරය යන ස්ථානවලින් හඳුනාගෙන තිබේ. විදුරු පබළු නිර්මාණය සඳහා විදුරු සකස්කිරීම ඉතා සංකීර්ණ කාර්යයකි. ඒ සඳහා ප්‍රධාන අමුද්‍රව්‍යක් ලෙස සිලිකා යොදා ගනු ලබන අතර එයට ශාක පිළිස්සු අළු මිශ්‍රකර විදුරු උණුකිරීම

සිදුකරනු ලබන අතර වීදුරු වර්ණ ගැන්වීමේ දී තඹ ඔක්සයිඩ් (Copper Oxide) භාවිත කිරීම කැපී පෙනේ. එසේ ම වර්ණයන් ලබා ගැනීමේ දී මිශ්‍රකිරීම් වෙනස් කරනු ලැබේ. නිල් කහ කොළ වර්ණ පබළු නිර්මාණය කිරීමේදී යකඩ ඔක්සයිඩ් හා මැංගනීස් ඔක්සයිඩ් ද විනිවිද පෙනෙන වීදුරු පැහැ පබළු නිර්මාණයේ දී මැංගනීස් ඔක්සයිඩ් ද භාවිත කරනු ලැබේ (Dikshit 1952,58; Francis 1987 : n -17; Kumara 2001:100-104). මේ ආකාරයට වීදුරු භාවිතාකොට නිර්මාණය කරන ලද පබළු නිර්මාණයේ තාක්ෂණික පියවරයක් රාශියක් ජේතවනයේ හඳුනාගෙන ඇත (මල්කාන්ති : 2008).

කනිලියන් පබළු නිර්මාණයේ පියවර

දැකඩ නිර්මාණ කර්මාන්තය

පුරාණ අනුරාධපුරය ඇසුරින් දැකඩ කර්මාන්තය පිළිබඳ ව තොරතුරු සම්බන්ධ ලේඛනමය වාර්තා මහාවංසය ඇසුරින් හඳුනාගත හැකි ය. මහාවංසයේ දක්වා තිබෙන ආකාරයට මහින්ද මහරහතන්වහන්සේ මෙරටට බුදුදහම හඳුන්වාදීමෙන් අනතුරු ව සංඝමිත්තා මෙහෙණින් සමග පැමිණෙන දහඅට කුලයක ශිල්ප ශ්‍රේණි අතර දළ කැටයම් කරුවන් වූ බව ද සඳහන් වේ (MV xix). නමුත් පුරාණ අනුරාධපුරයේ දළ කැටයම් කර්මාන්තය පිළිබඳ ව පැරණිතම සාධක ඊට වඩා ඇතට දිවයන බව පුරාවිද්‍යා කැනීම් මගින් හඳුනා ගෙන ඇත. ඒ අතර අනුරාධපුර ඇතුළුපුරය, ජේතවනය හා අභයගිරිය යන ස්ථාන වල සිදුකරනු ලැබූ කැනීම්වල දී විශාල ලෙස දැකඩ නිර්මාණ හමු වී ඇත. එම නිර්මාණ සඳහා විවිධ සතුන්ගේ දළ, අං, දත් හා විවිධ අස්ථි කොටස් භාවිත කොට තිබෙන අතර ඒවා උපයෝගී කොට ගෙන පබළු, මාල පෙති, මංජුසා වළලු, කොණ්ඩ කුරු හා පන්හිඳ වැනි අලංකාර නිර්මාණ නිර්මාණය කර ඇත. රොබින් කනිත්හැම් විසින් සිදුකරනු ලැබූ ASW 88 කැනීමේ දී ඇත්දළ වලින් කරන ලද නිර්මාණ හමු වී ඇති අතර ඒවා මුල හෝ මුල් ඓතිහාසික අවධිවලට අයත් වේ. එසේ ම ජේතවන විහාර භූමියේ සිදුකරනු ලැබූ කැනීම්වල ද මෙම කර්මාන්තයේ කාර්මික පියවරයන් හඳුනාගෙන ඇති අතර එහි දී අං, බෙලි කටු, කවඩි හා දත් කැපීම, විදීම ඇතුළු විවිධ කාර්යයන්ට භාවිතයට ගෙන තිබෙන බවට සාධක පවතී. අස්ථි වර්ග නිර්මාණ කටයුතු සඳහා භාවිතා කිරීම පිළිබඳ ව JSP2000 කැනීමේ දී හමු වී ඇති අස්ථියකින් නිර්මාණය කර ඇති පුරුෂ ලිංගය සුවිශේෂ නිර්මාණයකි. එම ලිංගය ප්‍රාග් ජේතවන ජනාවාස ස්තරවලින් වාර්තා වී ඇති අතර

එම අස්ථිය මුහුදු උරාට අයත් බව නිශ්චිත ලෙස තහවුරු කොට ඇත (මනමේන්ද්‍ර ආරච්චි 2014:286). එසේ ම සුනඛ දත්, කිඹුල් දත්, ගෝන මුව යන සතුන් ගේ අං භාවිත කොට දාදු කැට, මාල පෙති, පබළු වළලු හා විවිධ විසිතුරු නිර්මාණ මධ්‍ය අනුරාධපුර යුගයේ දී සිදුකොට ඇත. මේ අනුව පුරාණ අනුරාධපුරය ඇසුරින් ලෝහ, දළ හා පබළු කර්මාන්තය ආශ්‍රිත විවිධ නිර්මාණකරණයන් සමාජ අවශ්‍යතා හා වාණිජ කටයුතු පෙරදැවිල් සිදු වී ඇති බව මේ අනුව පෙන්වා දිය හැකිය.

පුරාණ ජනාවාස ස්තරවලින් හමුවන ගෝන අගක කර්මික කටයුතු සහ මුහුදු උරාට අයත් අස්ථියකින් කරන ලද පුරුෂ ලිංගය

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

මනමේන්ද්‍ර ආරච්චි කැලුම් ; අධිකාරී ගාමිණී,

2014 - අනුරාධපුර පුරා ජෛව විවිධත්වය හා වර්තමාන ජෛව විවිධත්වය, ජෛව විවිධත්ව ලේකම් කාර්යාලය, පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය ණි කොළඹ.

මල්කාන්ති නාලනී,

2008 - පබළු නිර්මාණයේ අතින් විනිති , ජේතවනාරාම පුරාවිද්‍යා ග්‍රන්ථ මාලා අංක 03, සංස්. සුදර්ශන් සෙනෙවිරත්න සහ පියතිස්ස සේනානායක, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, සංස්කෘතික කටයුතු පිලිබඳ අමාත්‍යාංශය. කොළඹ.

මැන්දිස් කුසිත

2009 - ජේතවන ස්තූප සලපතර මළුව හා වැලිමළුව ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යා කැනීම් ඇසුරින් හෙලිවන පූර්ව ජනාවාස තොරතුරු ජේතවන ස්තූප පුරාණය 14 -30 (සමරු කලාපය) සංස්. පියතිස්ස සේනානායක මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. සංස්කෘතික කටයුතු පිලිබඳ අමාත්‍යාංශය කොළඹ.

2010 - පුරාණ අනුරාධපුර සංස්කෘතික භූ දර්ශනය පිලිබඳව සිදුකෙරෙන පුරාවිද්‍යා අධ්‍යනයක් වෙළුම - 01 දර්ශන විශාරද (PhD) උපාධි නිබන්ධය (අප්‍රකාශිතය) පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය කොළඹ.

Cooray P. G

1984 - *An Introduction to the Geology of Sri -Lanka* (Ceylon) , National Museums of Sri Lanka , Colombo.

Deraniyagala S.U

1972 - The citadel of Anuradhapura : excavation in the Gedige area , *Ancient Ceylon 2 : 48-165* Archeological survey Department Colombo.

1992- *The Pre History of Sri- Lanka* : An Ecological perspective, Archeological Survey Department Colombo

Dikshit M G

1952 - Beads from Ahichachra U.P in *Ancient India* 8,33-63.

Fransis P.

1987 - *Bead Emporium* (a guide in the beads from Aricamedu in the pondicherry museum), The Pondicherry Museum,Pondicherry.

Jayawardana

1982 - The Geology and Tectonic setting of copper Iron ore prospect at Seruwila, north East Sri Lanka, *Journal of National Science of Sri Lanka* 10(i): 129-142

Kumar A.

2001- *Glass Beads in India; Lamp winding and Moulding Techniques*, Abstract, Department of Archaeology, Decan Collage.

Paranavithna .S ,

1970 - *Inscription of Ceylon* , vol . I, Deapartment of Archaeology, Colombo

Senarirutue, S.

1992 - Resource use in Antiquity : The utilization of Minerals, water , Flora and funa in pre Modern Sri lanka ,*School Science Programme* , Institute of Fundawantal Studies Kandy .

1990 - The Ecology and Archeology of the Seruwila copper Magnatite prospect North -East Sri Lanka , *The Sri -Lanaka Journal of Humanities* . vol . xxi (1&2) : 114 - 146

The Mahawamsa

1950 – wilhelm Geiger Translation, puplish by the Ceylon Government Informaation Deptment
Colombo

Uduwara J.

1991 - Kahatagasdigiliya Rock Inscription, *Epigraphia Zeylanica vol. vi* (pt .2): 211-
214 Archaeological survey Departmet , Colombo

Wicramasingha D.M.D.Z

1933 – *Epigrapiya Zeylanika* vol. iii, oxford University press, london